



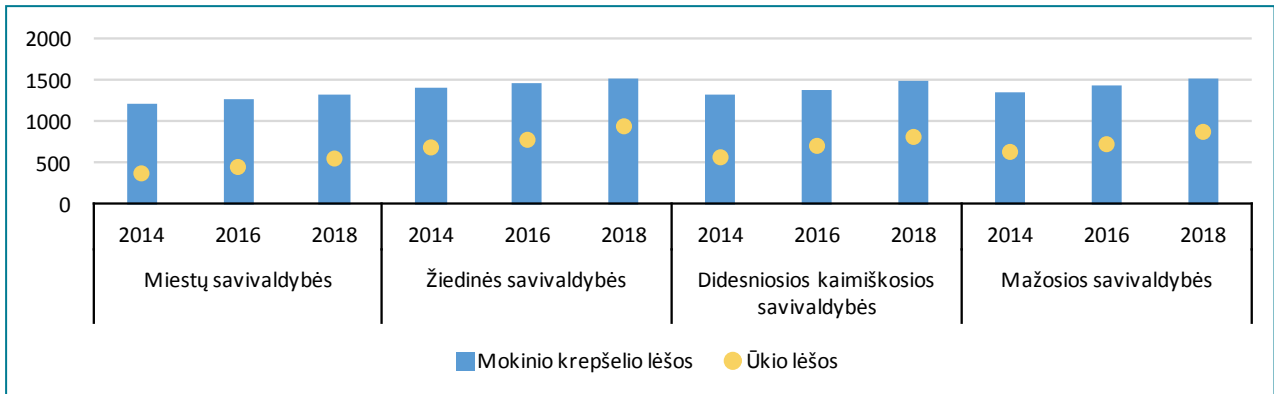
dr. Albinas Kalvaitis

Vystant nacionalinę švietimo sistemą, būtina kuo racionaliau naudoti švietimui skiriamas lėšas. Daugiausia lėšų bendrajam ugdymui valstybė skiria per mokinio krepšeljį ir šios lėšos gali būti naudojamos tik su ugdymu susijusioms išlaidoms padengti. Antras pagal dydį bendrojo ugdymo mokyklas pasiekiančių lėšų šaltinis yra mokyklos steigėjo (paprastai savivaldybės) skiriamos ūkio lėšos. Pagrindinis ūkio lėšų mokykloms skyrimo tikslas yra užtikrinti deramą ugdymo aplinką bendrojo ugdymo mokyklose, taip pat išlaikyti mokyklose dirbančius nepedagoginius darbuotojus. Pateikiama 2014 ir 2016 metais bei 2018 metų pradžioje iš Lietuvos savivaldybių biudžetų bendrojo ugdymo mokykloms skirtų mokinio krepšelio lėšų, iš jų atlyginimams, ir ūkio lėšų, iš jų atlyginimams, analizė, atlikta 2018 m. Svarbu aiškintis, kaip šios lėšos pasiskirsto Lietuvos bendrojo ugdymo mokyklose ir nuo kokių bendrojo ugdymo mokyklų ypatumų priklauso vidutinis jų mokinių faktiškai gaunamų lėšų dydis. Detalesnė bendrojo ugdymo mokykloms skiriamų lėšų analizė gali padėti rengti mokyklų finansavimo reformas, sklandžiau pereiti prie naujos mokymo lėšų skyrimo metodikos taikymo.

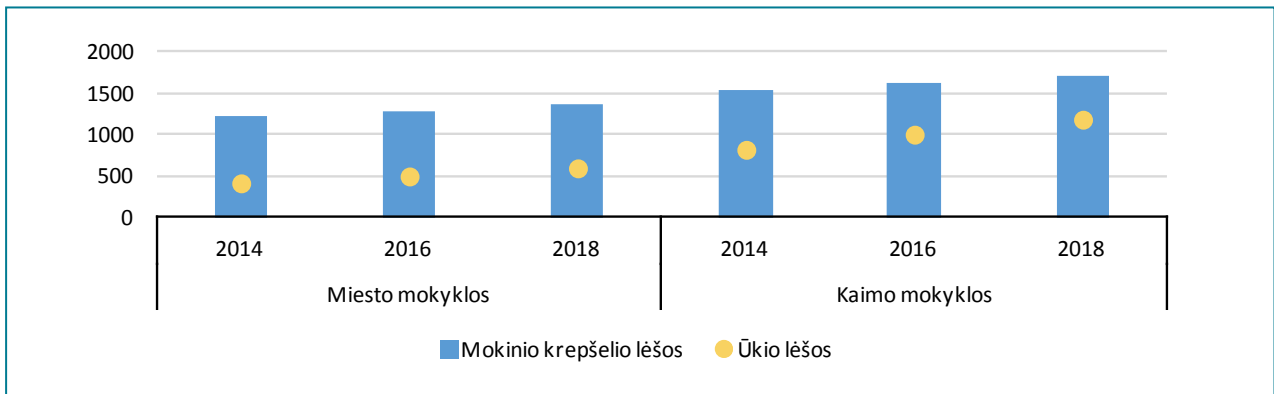
Pagrindinės analizės išvados ir rekomendacijos:

- 2014 m. savivaldybės vienam bendrojo ugdymo mokyklos mokiniui pervedė vidutiniškai 1282 eurus, 2016 m. – 1344 eurus, o 2018 m. pradžioje – 1420 eurų mokinio krepšelio lėšų.
- Didžiausias vieno mokinio krepšelis tenka mažosiose savivaldybėse ir žiedinėse savivaldybėse veikiančioms bendrojo ugdymo mokykloms, kaimo mokykloms, pagrindinėms mokykloms ir gimnazijoms, mokykloms, kuriose mokosi mažiau nei 100 mokinių.
- Atlyginimams 2014 ir 2016 m. buvo skirta 74 proc. mokykloms paskirstytų mokinio krepšelio lėšų, 2018 m. pradžioje – 75 proc.
- Vidutiniškai vienam bendrojo ugdymo mokyklos mokiniui 2014 m. buvo skirta 503 eurai, 2016 m. – 605 eurai, o 2018 m. – 715 eurų ūkio lėšų.
- Daugiausia ūkio lėšų vienam mokiniui skirta žiedinėse savivaldybėse veikiančioms bendrojo ugdymo mokykloms, kaimo mokykloms, pagrindinėms ir pradinėms mokykloms, kaimo gimnazijoms, mokykloms, kuriose mokosi mažiau nei 100 mokinių.
- Vidutiniškai Lietuvoje 2014 m. atlyginimams buvo skirta 50 proc. visų bendrojo ugdymo mokykloms skirtų ūkio lėšų, 2016 m. – 52 proc., o 2018 m. – 54 proc.
- Itin daug mokinio krepšelio ir ūkio lėšų vienam mokiniui skiriama bendrojo ugdymo mokykloms, kuriose mokosi iki 200 mokinių. Nacionalinio egzaminų centro atliekami mokinių pasiekimų tyrimų ir nacionalinio mokinių pasiekimų patikrinimo rezultatai rodo, kad teikiamas ugdymas mažose mokyklose, nepaisant mažesnio vidutinio vienam mokytojui tenkančio mokinių skaičiaus, paprastai nėra geresnis, o dažnai ir prastesnis nei daugiau mokinių turinčiose mokyklose. Todėl bendrojo ugdymo mokyklų steigėjams siekiant racionaliai naudoti švietimui skiriamas švietimo, pirmiausia mokinio krepšelio, lėšas, būtina apsispręsti, ar verta savo savivaldybėje išlaikyti brangiai kainuojantį ir dažnai nepakankamai efektyvų bendrojo ugdymo mokyklų, kuriose mokosi nedaug mokinių, tinklą.
- Siekiant racionaliai naudoti švietimui skiriamas lėšas, būtina daugiau dėmesio skirti švietimo lėšų naudojimo stebėsenai ir į šią stebėseną įtraukti nuolatinę ir išsamią ne tik mokinio krepšelio lėšų, bet ir kitų mokyklos gaunamų lėšų naudojimo analizę.

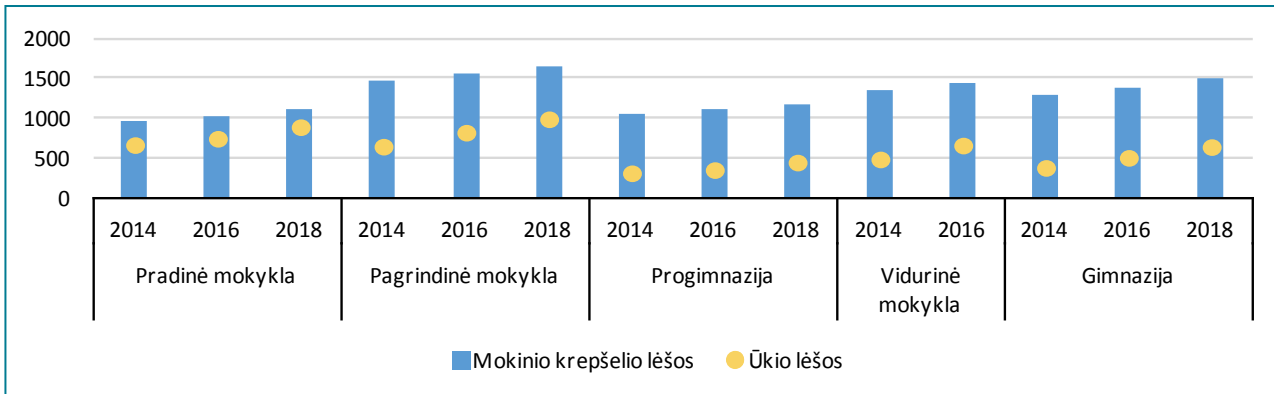
Mokykloms skirtos mokinio krepšelio ir ūkio lėšos (vienam mokiniui, Eur) įvairių tipų savivaldybėse



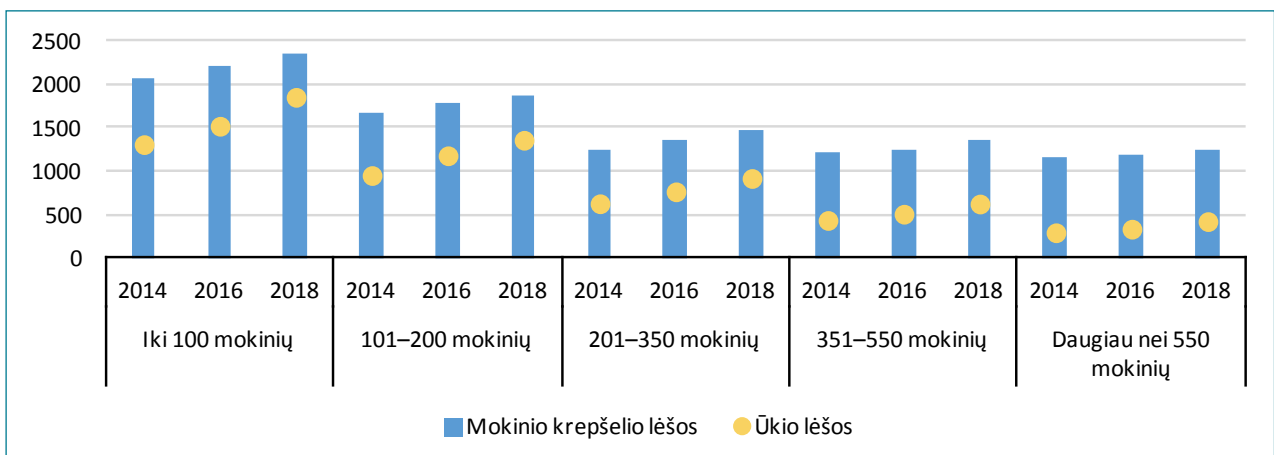
Miesto ir kaimo mokykloms skirtos mokinio krepšelio ir ūkio lėšos (vienam mokiniui, Eur)



Įvairių tipų mokykloms skirtos mokinio krepšelio ir ūkio lėšos (vienam mokiniui, Eur)



Įvairaus dydžio* mokykloms skirtos mokinio krepšelio ir ūkio lėšos (vienam mokiniui, Eur)



* Nurodomas bendras mokinių bei ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo skyriuose ugdomų vaikų skaičius.